

WPROWADZENIE 9

CZĘŚĆ I. KONTEKSTY 15

Rozdział 1. Metodologiczne ramy badań 17

- 1.1. Specyfika badań podłużnych 17
- 1.2. Badania wzdłuż czasu w Polsce i zagranicą 21
- 1.3. Toruńskie podłużne badanie pokoleń 24
- 1.4. Warsztat analityczny 34

Podsumowanie 35

Rozdział 2. Pokolenia i badanie pokoleń 36

- 2.1. Kiedy i po co sięgamy do pokoleń? 36
- 2.2. Karl Mannheim i socjologiczny problem pokoleń 38
- 2.3. Badanie pokoleń – inspiracje klasyką 41
- 2.4. Pokolenie, kohorta, wiek i czas – problemy definicyjne i analityczne 44

Podsumowanie 46

Rozdział 3. Społeczno-historyczne tło socjalizacji pokoleniowej – jeden świat, różne perspektywy 47

- 3.1. Społeczny świat dorastania rodziców 47
- 3.2. Społeczny świat dorastania dzieci 52

Podsumowanie 58

CZĘŚĆ II. PODSTAWOWE WYMIARY MOBILNOŚCI POKOLEŃ 59

Rozdział 4. Wykształcenie i mobilność edukacyjna 61

- 4.1. Aktywność edukacyjna pokolenia rodziców 62
- 4.2. Aktywność edukacyjna pokolenia dzieci 65
- 4.3. Edukacyjna ruchliwość międzypokoleniowa 66
- 4.4. Pokoleniowe zmiany i różnice w wartościowaniu wykształcenia 68

Podsumowanie 71

Rozdział 5. Pokoleniowe wędrówki po społecznej drabinie 72

- 5.1. Statusy, hierarchie i położenia życiowe 72
- 5.2. Oswajanie merytokracji – dwie prędkości pokoleniowe 73
- 5.3. Statusy osiągnięte i ich zmiany w czasie 75
- 5.4. Ruchliwość wewnątrz- i międzypokoleniowa 77
- 5.5. Kategorie przyciągające i odpychające – podobieństwa i różnice pokoleniowe 79
- 5.6. Zmiany strukturotwórczej roli wykształcenia 82

Podsumowanie 83

Rozdział 6. Mobilność przestrzenna i przenoszenie kapitału kulturowego 85

- 6.1. Dwa spojrzenia na migracje 85
- 6.2. Migracje wieś – miasto: konteksty dawne i nowe 86
- 6.3. Zmiany miejsca zamieszkania i wzory mobilności 87
- 6.4. Społeczno-kulturowe korelaty mobilności przestrzennej 89

Podsumowanie 93

CZĘŚĆ III. PRACA I ŻYCIE 95

Rozdział 7. Orientacje życiowe i emergencja wartości kierunkowych 97

- 7.1. Cele i dążenia życiowe – ciągłość i zmiana 97

- 7.2. Autocharakterystyki 101
- 7.3. Cechy pożądane i orientacje życiowe 103
- 7.4. Przełomowe wydarzenia w życiu i najbardziej angażujące problemy 105
- Podsumowanie 110

Rozdział 8. Praca i kariery zawodowe 112

- 8.1. Mobilność zawodowa i stabilność zatrudnienia 112
- 8.2. Miejsce pracy i rodzaj zatrudnienia 115
- 8.3. Opinie o pracy i znaczenie pracy 117
- Podsumowanie 118

Rozdział 9. Zmiany materialnych warunków życia 120

- 9.1. Zmiany sytuacji dochodowej 120
- 9.2. Zmiany warunków mieszkaniowych i poziomu życia 123
- 9.3. Zmiany subiektywnych ocen i odczuć 125
- Podsumowanie 127

Rozdział 10. Życie rodzinne i czas wolny 128

- 10.1. Stan cywilny i liczba dzieci – zmiany pokoleniowe 128
- 10.2. Kobiety i mężczyźni – wykształcenie, praca, zatrudnienie 130
- 10.3. Obowiązki domowe i napięcia w budżecie czasu 134
- 10.4. Oceny życia małżeńskiego i rodzinnego – zmiana kryteriów wartościujących 136
- 10.5. Budżet czasu i zmieniający się status czasu wolnego 137
- Podsumowanie 142

Rozdział 11. Praktyki socjalizacyjne w rodzinie i relacje pokoleniowe 143

- 11.1. Oczekiwania wobec dzieci i style wychowania w rodzinie 143
- 11.2. Socjalizacja rodzinna i relacje pokoleniowe – młodzi rodzice, bardzo młode dzieci 149
- 11.3. Relacje pokoleniowe po latach i karuzela pokoleń – starsi rodzice, dorosłe dzieci 153
- Podsumowanie 159

CZĘŚĆ IV. W STRONĘ SFERY PUBLICZNEJ 161

Rozdział 12. Samopoczucie w rzeczywistości społecznej i ważne zasoby 163

- 12.1. Podmiotowość i jej zmiany w biegu życia i w biegu zdarzeń 164
- 12.2. Zmiany samopoczucia w rzeczywistości społecznej 172
- 12.3. Poczucie anomii 175
- 12.4. Religijność 182
- Podsumowanie 189

Rozdział 13. Preferencje polityczne – ciągłość i zmiana w czasie ustrojowego przejścia 191

- 13.1. Profil polityczny pokolenia rodziców z końca epoki PRL 192
- 13.2. Polityczne wolty i reakcja na zmiany systemu 196
- 13.3. Kształtowanie się preferencji ustrojowych na nowo 200
- 13.4. Preferencje ustrojowe dorastających dzieci 204
- Podsumowanie 206

Rozdział 14. Oceny transformacji i zmiany preferencji ustrojowych – bilans trzydziestu lat przemian 208

- 14.1. Ocena skutków transformacji 208
- 14.2. Zmiany preferencji dotyczących ustroju politycznego i gospodarki 209
- 14.3. W poszukiwaniu odmienności pokoleniowych 215

14.4. Trwałość preferencji ustrojowych w czasie – analiza przepływów 216

Podsumowanie 219

Rozdział 15. Preferencje wspólnotowe – elementy trwałości i zmiany 220

15.1. Preferencje wspólnotowe na starcie przemian ustrojowych 221

15.2. Preferencje wspólnotowe po latach – trendy i przepływy 224

15.3. Preferencje wspólnotowe a preferencje ustrojowe i sympatie polityczne 235

Podsumowanie 238

Rozdział 16. Między lewicą i prawicą – siła politycznych autoidentyfikacji 239

16.1. Lewica vs. prawica – splątane znaczenia 239

16.2. Autoidentyfikacje polityczne w pokoleniu rodziców i dzieci 241

16.3. Nieprzekładalność autoidentyfikacji politycznych na sympatie i preferencje polityczne 244

16.4. Społeczne zaplecze orientacji lewicowej i prawicowej 246

16.5. Polityczne identyfikacje a obywatelskie zaangażowanie 250

Podsumowanie 250

Rozdział 17. Postawy obywatelskie i obecność w publicznej sferze życia 252

17.1. Socjalizacja obywatelska – odmienności pokoleniowe 252

17.2. Przynależność organizacyjna i zainteresowanie polityką 254

17.3. Deklaracje udziału w wyborach i zapowiedź nieuczestniczenia – kategorie wyborców 257

17.4. Identyfikacje wspólnotowe i zaufanie do instytucji państwa 262

17.5. Typy praktykowanego obywatelstwa – odmienności pokoleniowe 264

Podsumowanie 269

ZAKOŃCZENIE 271

BIBLIOGRAFIA 281